

## Bliver næste Folketingsvalg demokratisk?

Landmændene tæller væsentligt mere end håndværkerne i hovedstaden ved beregning af kreds- og tillægsmandater til folketingsvalg.

Det er skolelærdom, at efter nedlæggelse af Landstinget ved grundlovsændringen i 1953, var det danske valgsystem demokratiseret. Den tidligere grundlovsreform i 1915 opretholdt Landstinget med højere alder for stemmeret til Landstinget end til Folketinget. Der var delvist nyvalg til Landstinget af det gamle landsting, og tidligere havde store godsejere særlige rettigheder i Landstinget. Alt det sluttede i 1953, og i 1976 besluttede Folketinget at nedsætte valgretsaldere til Folketinget til 18 år for danske statsborgere. Danmark har et demokratisk valgsystem. Punktum.

Det er desværre bare ikke helt rigtigt. Dem der ejer jord har stadig mere indflydelse end dem som ikke gør. Ikke direkte, men indirekte vejer landmandsfamilien væsentligt tungere ved fordelingen af folketingsmandaterne på de enkelte storkredse end byfamilien i Århus og København.

Nu bliver det lidt tungt, men hold fast. Danmark (Syddanmark) er ved fordeling af de 175 folketingsmandater opdelt i de 3 landsdele. Hovedstaden (Region Hovedstaden inkl. Bornholm), Sjælland-Syddanmark (Region Sjælland og Region Syddanmark) og Midtjylland-Nordjylland (Region Midtjylland og Region Nordjylland). De 175 mandater er fordelt på 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater.

Fordelingen af kreds- og tillægsmandater er en afvejning af et fordelingstal, som er summen af 3 elementer. Folketallet (alle med bopæl uanset nationalitet og alder) i storkredsen opgjort 1. januar hvert femte år, senest 2020, tillagt vælgertallet (de stemmeberettigede) i storkredsen ved seneste folketingsvalg, senest 5. juni 2019, *tillagt storkredsens areal i km<sup>2</sup> gange 20!*

Først beregnes det samlede antal mandater i landsdelene og herefter kredsmandaterne, Tillægsmandaterne fordeles på landsdelene som forskellen imellem det samlede antal mandater og kredsmandaterne. For eksempel tildeles landsdelen Sjælland-Syddanmark 64 mandater i alt og heraf 49 kredsmandater, som fordeles på storkredsene Sjælland (20), Fyn (12) og Syddanmark (17). Tillægsmandaterne til landsdelen Sjælland-Syddanmark er således 64 minus 49 = 15, som fordeles på storkredsene i landsdelen efter stemmetal ved valget. Bornholm tildeles forlods 2 af kredsmandaterne, selvom fordelingstallet for Bornholm (indbyggertal + folketal + 20 gange areal) ikke er stort nok til 2 mandater.

Så er mandaterne fordelt, og tiden er kommet til at dykke dybere ned i resultatet. Bornholm skulle kun have haft 1 mandat, men de 2 mandater er kendt politisk beslutning, så det vil ikke blive behandlet nærmere.

Kredsmandaterne er de mest interessante, fordi kandidaterne opstiller i storkredse, og det er i storkredsen, at man kan stemme personligt på en kandidat. Det er også kredsmandaterne, der giver partier under 2% spærregrænsen eller uafhængige kandidater en chance. Opnår en opstillet kandidat tilstrækkeligt med personlige stemmer i sin storkreds til et kredsmandat, kommer

kandidaten under alle omstændigheder i Folketinget. Det sker sjældent, men måske huskes Kirsten Jacobsen (Nordjylland) og Jacob Haugaard (Århus).

Til næste folketingsvalg koster et kredsmandat ved en stemmeprocent på 85 25.066 stemmer i Vestjyllands Storkreds, mens det koster 28.620 stemmer – 14,2% mere – i Københavns Omegns Storkreds. I Nordsjællands Storkreds er kredsmandatet også 14% dyrere end i Vestjylland, og i Københavns Storkreds er det 7%.

Ved fordelingen af mandaterne på storkredsene bliver de endnu mere grelt. Hvis man sammenligner 2 familier med 2 børn i Københavns Storkreds og en landbrugsfamilie i Vestjylland med et gennemsnitslandbrug på 79 Ha (Danmarks Statistik, statistikbank, 2020 tal), går der over 13.000 Københavnerfamilier på et kredsmandat, mens der bare går 3.704 landmandsfamilier på et kredsmandat. Tallene taler for sig selv.

Selv om stavnsbundet er ophævet og Landstinget er lukket, er der stadig via stemmewægten fra arealet i storkredsene en udemokratisk skævvridning i fordelingen af folketingskandidaterne imellem land og by. Det er ikke som i 5. juni Grundloven fra 1849, men mange tønder land tæller stadig godt.

Det virker fornuftigt, at summen af beboere (alle, også børn og dem uden stemmeret) og valgberettigede (Statsborgere over 18) i en landsdel vejer i mandatfordelingen, men det kan være svært at forstå, at Tøndermarsken, Grib Skov og bygmarkerne skal blandes ind i mandatfordelingen. Arealet blev gangen med 25 ved det første Folketingsvalg efter 1953-Grundloven og -Valgloven, så lidt mindre uforståeligt er det blevet siden 1953, men det må være på tide, at "bondevældet" fjernes helt fra valgloven.

Fordelingen af mandaterne på Storkredsene er fastsat i Valgloven, som kan ændres ved almindeligt flertal i Folketinget. Måske var det en idé at indsamle 50.000 underskrifter til et Borgerforslag om "fjernelse af storkredsenes areal fra mandatfordelingen", for hvor længe skal uligheden fortsætte?

Artiklen med tilhørende tabeller og link til kilderne findes her: [www.finnkristiansen.dk/artikler](http://www.finnkristiansen.dk/artikler)

Finn Kristiansen, chefkonsulent, Viborggade 82B, 5.th, 2100 København Ø  
17. juni 2022

Kilder: Danmarks Statistik 3. marts 2020: "Beregning af kreds- og tillægsmandaternes stedlige fordeling ved folketingsvalg" og tidligere udgivelser samt egne beregninger på baggrund heraf.

Tabel 1

	1. januar 2020		5. juni 2019		1. januar 2020	kolonne 1-3	fordelt efter kolonne 4		efter kolonne 4				tillægsmandater
	1	2	3	4			5	6	135 kredsmandater		133 kredsmandater		
					Uafrundet	Afrundet			Uafrundet	Afrundet			
	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	gange 20	
<b>Hele landet</b>	<b>5 822 763</b>	<b>4 219 537</b>	<b>858 876</b>	<b>10 901 176</b>	<b>175,00</b>	<b>175</b>	<b>135,00</b>	<b>135</b>	<b>133,00</b>	<b>133</b>	<b>40</b>		
Hovedstaden	1 846 023	1 275 532	51 258	3 172 813	50,93	51	39,29	39	37,99	38	11		
Sjælland-Syddanmark	2 060 464	1 531 340	389 750	3 981 554	63,92	64	49,31	49	48,95	49	15		
Midtjylland-Nordjylland	1 916 276	1 412 665	417 868	3 746 809	60,15	60	46,40	47	46,06	46	14		

Bemærk: Ved beregningen i kolonne 9 og 10 er to kredsmandater forlods tildelt Bornholms Storkreds, Hovedstaden. Ekskl. Bornholms Storkreds er sumtallene i kolonne 4 for hele landet og Hovedstaden 10.818.611 og 3.090.248.

Tabel 2

## Beregninger vedrørende kredsmandaternes fordeling på storkredse

	Folketal		Vælgertal		Areal	Sum af kolonne 1-3	Kredsmandater fordelt efter kolonne 4			
	1. januar 2020		5. juni 2019				1. januar 2020	135 kredsmandater		133 kredsmandater
	1	2	3	4	5	6		7	8	
							gange 20			gange 20
<b>Hele landet</b>	<b>5 822 763</b>	<b>4 219 537</b>	<b>858 876</b>	<b>10 901 176</b>	<b>135,00</b>	<b>135</b>	<b>133,00</b>	<b>133</b>		
<b>Hovedstaden</b>	<b>1 846 023</b>	<b>1 275 532</b>	<b>51 258</b>	<b>3 172 813</b>	<b>39,00</b>	<b>39</b>	<b>38,00</b>	<b>38</b>		
Københavns Storkreds	794 128	538 346	3 664	1 336 138	16,42	17	16,43	17		
Københavns Omegns Storkreds	548 370	370 371	6 846	925 587	11,38	11	11,38	11		
Nordsjællands Storkreds	463 942	335 601	28 980	828 523	10,18	10	10,19	10		
Bornholms Storkreds	39 583	31 214	11 768	82 565	1,01	1		*		
<b>Sjælland-Syddanmark</b>	<b>2 060 464</b>	<b>1 531 340</b>	<b>389 750</b>	<b>3 981 554</b>	<b>49,00</b>	<b>49</b>	<b>49,00</b>	<b>49</b>		
Sjællands Storkreds	837 359	628 910	144 514	1 610 783	19,82	20	19,82	20		
Fyns Storkreds	498 506	374 322	69 608	942 436	11,60	12	11,60	12		
Syddjyllands Storkreds	724 599	528 108	175 628	1 428 335	17,58	17	17,58	17		
<b>Midtjylland-Nordjylland</b>	<b>1 916 276</b>	<b>1 412 665</b>	<b>417 868</b>	<b>3 746 809</b>	<b>47,00</b>	<b>47</b>	<b>46,00</b>	<b>46</b>		
Østjyllands Storkreds	803 103	584 347	99 830	1 487 280	18,66	19	18,26	18		
Vestjyllands Storkreds	523 237	383 367	160 328	1 066 932	13,38	13	13,10	13		
Nordjyllands Storkreds	589 936	444 951	157 710	1 192 597	14,96	15	14,64	15		

Bemærk: Ved beregningen i kolonne 7 og 8 er to kredsmandater forlods tildelt Bornholms Storkreds, Hovedstaden. Ekskl. Bornholms Storkreds er sumtallene i kolonne 4 for hele landet og Hovedstaden 10.818.611 og 3.090.248.

Tabel 3	Beregninger vedr. indbyggere og mandater per kredsmandat				
	Indbyggere per kredsmandat	Indbyggere per kredsmandat index med laveste = 100	Vælgere per kredsmandat	Vælgere per kredsmandat ved stemmepct. på 85	Vælgere per kredsmandat index med laveste = 100
<b>Hele landet</b>	<b>43.780</b>	<b>111</b>	<b>31.726</b>	<b>26.967</b>	<b>108</b>
<b>Hovedstaden</b>	<b>48.580</b>	<b>124</b>	<b>33.567</b>	<b>28.532</b>	<b>114</b>
Københavns Storkreds	46.713	119	31.667	26.917	107
Københavns Omegns Storkreds	49.852	127	33.670	28.620	114
Nordsjællands Storkreds	46.394	118	33.560	28.526	114
Bornholms Storkreds	19.792	50	15.607	13.266	53
<b>Sjælland-Syddanmark</b>	<b>42.050</b>	<b>107</b>	<b>31.252</b>	<b>26.564</b>	<b>106</b>
Sjællands Storkreds	41.868	106	31.446	26.729	107
Fyns Storkreds	41.542	106	31.194	26.514	106
Sydjyllands Storkreds	42.623	108	31.065	26.405	105
<b>Midtjylland-Nordjylland</b>	<b>40.772</b>	<b>104</b>	<b>30.057</b>	<b>25.548</b>	<b>102</b>
Østjyllands Storkreds	42.269	107	30.755	26.142	104
Vestjyllands Storkreds	40.249	102	29.490	25.066	100
Nordjyllands Storkreds	39.329	100	29.663	25.214	101
Bemærk: Ved beregningen af kredsmandater, er to kredsmandater forlods tildelt Bornholms Storkreds, Hovedstaden, ekskl. Bornholms Storkreds.					

Kilde: Danmarks Statistik 3. marts 2020: Beregning af kreds- og tillægsmandaternes stedlige fordeling ved folketingsvalg egne beregninger på baggrund heraf.

Tabel 4

**Fordelingen af 175 mandater og 135 kredsmandater på områder.**

Område	1 Folketal 1950	2 Vælgertal 1950	3 25 gange arealet i km <sup>2</sup>	4 Sum af kol. 1, 2 og 3	175 manda- ter fordelt i forhold til kol. 4	135 kreds- mandater fordelt i for- hold til kol. 4
Hovedstaden	887 098	567 793	2 085	1 456 976	32,39 = 32	24,99 = 25
Øerne . . . . .	1 492 084	878 313	332 523	2 702 920	60,10 = 60	46,36 = 46
Jylland . . . . .	1 902 093	1 070 012	738 782	3 710 887	82,51 = 83	63,65 = 64
I alt . . . . .	4 281 275	2 516 118	1 073 390	7 870 783	175,00 = 175	135,00 = 135

Herefter bliver fordelingen af kreds- og tillægsmandaterne på områder følgende:

	I alt mandater	Kreds- mandater	Tillægs- mandater
Hovedstaden . . . . .	32	25	7
Øerne . . . . .	60	46	14
Jylland . . . . .	83	64	19
I alt . . . . .	175	135	40